

În țara noastră există, alături de instituțiile de spectacol românești, șase teatre maghiare, două teatre germane și un teatru evreiesc, expresie grăitoare a politicii partidului nostru privind drepturile democratice ale tuturor cetățenilor patriei, indiferent de naționalitate, posibilitatea de a se exprima în limba maternă, dreptul la muncă și creație în condițiile egalității depline. Nu putem privi activitatea, succesele, împlinirile artei și culturii naționalităților în mod izolat, ele făcând parte din întregul culturii noastre socialiste, revoluționare. Și nu doar reviste și zărele ce apar în limbile maghiară sau germană consfințesc aceste succese, ci, așa cum e firesc, întreaga noastră presă.

Sintem la jumătatea stagiunii. Au avut loc premiere, se repetă, se muncește. Am făcut un tur de orizont cuprinzând cele nouă teatre ale naționalităților, și iată ce ne-au răspuns secretarii literari ai acestor instituții :

— „Pentru noi nu este o stagiune obișnuită, ne spune Veres Dániel, secretarul literar al Teatrului Maghiar de Stat din Sfântu Gheorghe. Sărbătorim, în curând, 35 de ani de rodnică activitate. Această stagiune jubiliară dovedește că am ajuns la vîrsta maturității, alît în ceea ce privește relațiile cu publicul nostru, cit și prin responsabilitatea exigență a actorilor și creatorilor spectacolelor.

Și Teatrul German de Stat din Timișoara sărbătorește 30 de ani de existență. „Spre a cinsti evenimentul — declară Hans Lengenhalder — vom organiza o Săptămîna festivă, prilej de a prezenta cele mai reușite montări din ultimele stagiuni“. „Ne-am propus un program ambițios“, anunță Kötő József, iar colectivul Teatrului Maghiar de Stat din Cluj-Napoca este hotărît să-l ducă la îndeplinire. Aici, deschiderea stagiunii a prilejuit premiera pe țară a piesei *lubita mea* de Lőrinczi László. Secția maghiară a Teatrului Național din Tîrgu Mureș — ne comunică Székely Ferenc — a deschis stagiunea cu *Mizerie cu ifose* de Csiky Gergely. Iată celelalte premiere inaugurale, comunicate de secretarii literari : la secția maghiară a Teatrului de Nord din Satu Mare (Gyöngyösi Gábor) — *Copiii soarelui* de Maxiim Gorki ; la sec-

ția germană a Teatrului de Stat din Sibiu (Franz Csiky) — *Seceta* de Ignaz Stösser, autor din localitate ; la Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara (Kocka György) — *Ordinatorul* de Paul Everac și S.O.S. de Méhes György ; la Teatrul Maghiar de Stat din Sfîntu Gheorghe — *Tăcerea Laviniei* de Nicolae Lupu ; la Teatrul German de Stat din Timișoara — *Valsul de la miezul nopții* de Viorel Căcoveanu ; la secția maghiară a Teatrului de Stat din Oradea — *Deficit* de Csúrka István.

Toate aceste colective au întîmpinat marile evenimente sărbătorite în această stagiune cu spectacole realizate cu înaltă exigență. Astfel, în cinstea Conferinței Naționale a P.C.R. au fost pregătite montaje literare, cuprinzînd versuri ale poezilor contemporani ; de asemenea, sărbătorirea a 35 de ani de la proclamarea Republicii a prilejuit manifestări similare la Cluj-Napoca și Tîrgu Mureș.

În proiectele repertoriale ale actualei stagiuni, o pondere importantă o au piesele aparținînd autorilor români contemporani și, bineînțeles, autorilor de expresie maghiară și germană din România. Astfel, la Teatrul Național din Tîrgu Mureș — secția maghiară — vor fi prezentate piesele *Amurgul burghez* de Romulus Guga, *Transmitem în direct* de Tudor Popescu și *Pasărea de gheață* de Sütő András ; la Cluj-Napoca, după piesa deja menționată a lui Lőrinczi László, *Balada pîlăriei* de Bajor András și *Mirele* de Szép Ernő ; la Satu Mare se vor juca piesele *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă* de Horia Lovinescu și *Serata* de Deák Tamás, iar la Sfîntu Gheorghe, se pregătește spectacolul cu *Viața, moartea și învierea lui Gedeon cel minunat* de Sütő András. La Timișoara, vor mai vedea lumina rampei *Logodnicul american* de Mircea Marian și două piese ale unor scriitori timișoreni. *Fiecare clipă e scumpă* de Rappert Károly și *Perianthos* de Endre Károly.

Un important capitol al politicii repertoriale cuprinde piese ale autorilor clasici, români și universali, ale unor autori importanți, mai noi și mai vechi, atît din țara noastră, cit și de peste hotare. Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca, de pildă, va juca în această stagiune *Meșterul Manole* de Lucian Blaga (după cum se știe,

două dintre piesele poetului au fost prezentate în premieră absolută la Teatrul Maghiar din acest oraș în perioada dintre cele două războaie), apoi *Baia* de Maiaikovski și *Linte și caviar* de Scarlat Carnieci-Tarabusi; cel din Sfîntu Gheorghe și-a propus *Ultima cră* de Mihail Sebastian, *Sinucigașul* de N. R. Erdman, *Szechenyi* de Nemeth Laszlo și *Vînătoarea de rațe* de Vampilov. La Satu Mare, după premiera piesei lui Gorki, se rai pregătesc spectacole cu *Romanul Idei* de Gardony Géza și *Domnul Doctor* de Molnár Ferenc; la Oradea, *Pisica pe acoperișul fierbinte* de Tennessee Williams, *Invitație la castel* de Jean Anouilh și *Consolarea* de Tamási Áron; la Timișoara, *Tartuffe* de Molière, *Domnul Ormifle* de Jean Anouilh și *Autobuzul* de Stanislav Stratiev; la Tirgu Mureș, după *Mizeric* cu ifoșe, se va monta *Leonce și Lena* de Büchner. Trupa germană din Sibiu va monta, pentru prima dată, o piesă de Caragiale, *D-ale carnavalului*, apoi *Regele gol* de Evgheni Șvarț (după ce, la începutul stagiunii, a avut loc premiera piesei *Pană de automobil* de Dürrenmatt); iar la Timișoara se vor prezenta *John Gabriel Borkman* de Ibsen, *Căsătoria* de Gogol, *Deșteptarea primăverii* de Wedekind și *Ifigenia în Taurida* de Goethe. În sfîrșit, la Teatrul Evreiesc se montează *Cîntărețul tristeții sale* de Osip Dimov și *Jurnalul Annei Frank* de F. Goodrich, A. Hackett și Otto Frank.

Toate aceste teatre și-au propus să lărgescă gama genurilor abordate, să continue cicluri pe teme sau autori; la Sfîntu Gheorghe se montează a cincea piesă semnată de Sütő András, iar la Satu Mare continuă ciclul pieselor lui Molnár Ferenc. Monodrame, recitaluri ale unor actori se prezintă la Tirgu Mureș (Székely Anna — *Laureata* de Kocsis István și Adám Erzsébet — *Umbra Soarelui* — colaj de Hajdu Gyözö după scrierile lui Moricz Zsigmond); la Satu Mare — *Zece balade* de Arany János, cu prilejul sărbătoririi centenarului autorului; la Sfîntu Gheorghe trei actori pregătesc recitaluri: la secția germană a teatrului din Sibiu se află într-un stadiu avansat de repetiții, un recital de muzică și poezie în grai săsesc. Celor mai tineri spectatori, copiii, le sînt destinate spectacolele pregătite de Teatrul German de Stat din Timișoara (*Albă ca zăpada*, dramatizare de Grete Gross și Johan Sekler, și *Vrăjitorul Iulius* de autoarea sibiană Ricarda Terschak), precum și de Teatrul Maghiar de Stat din aceeași localitate (un ciclu de spectacole pentru copii, din care a fost realizat un spectacol inspirat de versurile lui Arany János). Spectacole de estradă, revistă, musicaluri au fost prezentate sau sînt în curs de pregătire la secția maghiară a teatrului din Oradea (*Te voi păstra* de Fodor

Sándor și un spectacol de varietăți), la Sfîntu Gheorghe (pe un text de Sylveszter Lajos), la Teatrul Maghiar din Timișoara și la Teatrul Evreiesc (revista *Se caută o stea* de Hary Eliad și B. Friedman). În sfîrșit, tot la Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara s-a organizat, în cadrul Studioului literar, o „revistă vorbită”, intitulată *Caleidoscop*, cu participarea unor actori, scriitori și instrumentiști de la Filarmonica „Banatul”.

Un mare număr de regizori, invitați sau făcînd parte din colecțiile teatrelor, dau viață scenică acestui bogat și variat repertoriu. Harag György a realizat la Cluj-Napoca un spectacol prestigios cu *Iubita mea*. La același teatru, tînărul și talentatul Tompa Gábor pune în scenă *Meșterul Manole*, pentru celelalte spectacole fiind invitați Victor Tudor Popa (de la Naționalul clujean), Kovács Ildikó (de la Teatrul de păpuși din localitate) și Kovács Levente, profesor la Institutul de teatru din Tirgu Mureș. La Oradea, spectacolele vor fi realizate de Farkas István și de Zoe Anghel Stanca, invitată. Teatrul din Sfîntu Gheorghe se bucură de colaborarea unui regizor important, Tompa Miklós, alte spectacole fiind semnate de Völgyesi András, Seprődi Kiss Attila și Balogh József; la Tirgu Mureș regizorii sînt Dan Alecsandrescu, Hunyady András și Tompa Gábor; la Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara, Cseresnyes Gyula, la cel din Satu Mare, Kovács Adám și Kisfalussy Bálint, iar la Teatrul German de Stat din Timișoara, Mihai Raicu și Bogdan Ulmu.

Aproape toate teatrele au organizat stațiuni permanente în importante localități vecine, turnee, deplasări. Trupele maghiare din Oradea și Sfîntu Gheorghe au schimburi fructuoase cu instituții similare din R. P. Ungară, prima, cu Teatrul din Debrețin, cea de-a doua, cu Teatrul „Petöfi” din Veszprém. Se prezintă spectacole în întreprinderi, pe marile platforme industriale, în cluburi, cîmine culturale, școli.

Iată, deci, o fructuoasă activitate teatrală cuprinsă în peisajul artistic al țării noastre. Să mai adăugăm faptul că Harag György a fost invitat pentru realizarea unui spectacol la Teatrul de Comedie din Capitală, că și alți regizori care fac parte din colectivele teatrelor naționalităților sînt sau vor fi invitați să lucreze în teatrele românești, că o serie de regizori români pun în scenă spectacole la teatrele maghiare și germane din România. Putem spune, așadar, că indiferent de limba în care se vorbește, întregă această muncă se contopește într-o singură voință, într-o singură inimă, într-un singur ideal: al înălțării patriei, al viitorului ei fericit.

Mihai CRIȘAN